

آن‌ها که تاریکی‌ها را روشنی می‌بخشند

مرجان زارع هرفته

میرزا حسن رشديه را آن‌ها که دستی بر آتش تعلیم و تربیت دارند می‌شناسند کسی که توانست بذر مدارس مدرن را در ایران بکارد. بی‌شک بخش زیادی از آنچه امروز به دست ما رسیده است حاصل تلاش بی‌پاکانه، مصرانه و ایمان او برای ایجاد فضایی بهتر برای آموزش بچه‌ها بود. اما دستیابی به این فضا به راحتی میسر نشد، طبق آنچه در متون تاریخی آمده است: «ناصرالدین شاه، در دیدار از مدرسه رشديه در ایروان، از میرزا حسن خواست تا برای تأسیس مدرسه ابتدایی به ایران بازگردد اما حسودان تنگ‌نظر و عنودان بدگهر «با دسایس و نیرنگ‌های مختلف، خدمات صادقانه او را طور دیگری جلوه دادند و به شاه تفهیم می‌کنند که او می‌خواهد با تأسیس دبستان جدید، قانون اروپایی را در ایران رواج دهد که برای سلطنت، خطرناک خواهد بود و به این ترتیب، شاه را وادار می‌کنند که از حمایت او چشم‌پوشد.» راهی که رشديه آغاز کرد گرچه تلیخی‌ها و شکنجه‌های بسیار برایش به همراه داشت اما راهی ناگزیر بود که حدود ۹۰ سال برای تحقیقش تلاش کرد و در زمانی که کشور چاره‌ای جز پذیرش نداشت، رنسانس آموزش و پرورش ایران رقم خورد.

پس از او نیز بسیاری دیگر آمدند و در راه آنچه به آن ایمان داشتند قدم‌هایی شایسته و ارزشمند به منظور تحول شیوه‌های آموزش و پرورش ایران برداشتند. در سال‌های اخیر نیز زمره‌هایی از رنسانسی دیگر در نظام آموزشی ایران به‌گوش می‌رسد؛ رنسانسی که با استناد به تاریخ باید یقین داشته باشیم که ما را از این رنسانس نیز گریزی نخواهد بود. بنابراین مدارس اگر بخواهند به حیاتشان ادامه دهند چاره‌ای جز بازنگری و اقدام جدی نخواهند داشت در غیر این صورت به حکم اجتماع به تدریج حذف و به عبارتی دچار مرگی ناگزیر خواهند شد. اگر چشم‌ها را به این حقیقت که ناگزیر جاری خواهد شد ببندیم، اگر نوک انگشتمان را به سوی مدارس سنتی که در گیر و بند سنت‌های تست‌زنی و توجه به قبولی استعداد‌های درخشان و کنکور

هستند، بگیریم؛ یا اگر آنچه از آموزش و پرورش مترقی شنیده‌ایم را در زورق پیچیده و بدون ایمان، باور قلبی و همت عالی در اختیار بچه‌ها و معلمان قرار دهیم، خواهیم دید که در تاریکی فرو خواهیم رفت و برای سال‌ها عقب خواهیم رفت.

اما امسال نیز مهر ۱۴۰۲ فرا رسید و حدود شش هزار کودک و نوجوان پشت نیمکت‌های مدارس مجتمع آموزشی نشستند والدین هم با امید رشد و شکوفایی استعداد‌های فرزندان‌شان، آن‌ها را بدرقه کردند. به این ترتیب مجتمع آموزشی جواد الائمه وارد سی و یکمین سال تحصیلی شد؛ البته با اقداماتی که در سال تحصیلی گذشته برای شروع آن انجام داد. در سال تحصیلی گذشته مجتمع آموزشی فراز و نشیب‌های بسیاری از سر گذراند، برای سی ساله شدنش جشن گرفت و تلاش کرد تا بر عملکرد سی ساله خود بازنگری کند. در این مسیر سند راهبردی جدیدی نوشته شد و هر مدرسه نیز رهیافت خود را با توجه به شرایط، امکانات و محدودیت‌هایش تدوین کرد. هر خانواده‌ای که در مدارس جواد الائمه ثبت‌نام کرد این رهیافت را خواند و امضا کرد. در تابستان چهار کارگاه برای گروه‌های مختلف معلمان، مدیران و کادر آموزشی در راستای توانمندسازی نیروی انسانی مجتمع آموزشی برگزار شد کارگاه‌هایی پر شور و متفاوت؛ تا سال تحصیلی جدید نقطه سرخطی باشد به سمت بهبود مستمر که شعار سی سالگی مجتمع آموزشی بوده است.

اکنون دو ماهی از سال تحصیلی گذشته است و به سرعت به پایان سال تحصیلی نزدیک می‌شویم و نوبت به خودارزیابی می‌رسد، و باید به دور از ملاحظات مرسوم و معمول به این پرسش‌ها پاسخ داد که در پایان سال تحصیلی مدارس می‌توانند بگویند ما برای تحقق رهیافت خود تمام تلاشمان را کردیم یا در بجزوئه مراسم و مناسبت‌های مختلف دچار غفلت شدیم؟ آیا مدیران مدارس ما به یک رهبر آموزشی نزدیک شدند یا یک مدیر باقی ماندند؟ آیا معلمان پس از گذراندن کارگاه‌هایی که در تابستان و طول سال تحصیلی جاری برگزار شد، طرحی نو در انداختند و از سدهایی چون بودجه‌بندی‌های کتاب گذر کردند یا امسالشان چون پارسال بود؟ آیا اگر در پایان این سال تحصیلی یک گزارش واقعی از بچه‌ها و والدین آن‌ها تهیه شود آن‌ها شهادت خواهند داد که موارد ذکر شده در رهیافتی که امضا کرده‌اند، محقق شده است یا نه؟ ای کاش که پاسخ این پرسش‌ها و پرسش‌های دیگر از همین جنس، آری باشد تا شش هزار کودک در ابعاد مختلف در محیطی شاد، بانشاط و سازنده قدمی به سوی شناخت و شکوفایی استعداد‌هایشان پیش‌رفته باشند.

در پایان این پرسش آقای دکتر محمود امانی طهرانی را که در شهریور ماه با مدیران و مسئولین مجتمع آموزشی مطرح کردند، یادآور می‌شوم که پرسیدند: «برای بقاء خود چه اندیشیده‌اید و برای ارتقاء خود چه ایده‌ای دارید؟» و تذکر دادند که پاسخ به این پرسش و تصمیم‌هایی که مجتمع خواهد گرفت می‌تواند چهل سال آینده آموزش ما را بسازد یا چهل سال آینده آموزش ما را خراب کند.» □